

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีผู้จดทะเบียน ต่างยื่นขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกัน ตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า

เนื่องจากกฎหมายเครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง ที่มีบทบาทและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและค้าของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จะไม่ถูกลอกเลียนเครื่องหมายการค้าจากบุคคลอื่น หรือมุ่งคุ้มครองแก่ผู้บริโภคจากการถูกหลอกลวง หรือเกิดความสับสนหลงผิดในความเป็นเจ้าของสินค้าหรือแหล่งกำเนิดของสินค้า จากเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกัน

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้ แต่บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนไม่เหมาะสม ซึ่งหลักเกณฑ์ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้จดทะเบียนได้อย่างแท้จริง ก่อให้เกิดปัญหาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าล่าช้าและไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ที่สุจริตในทางการค้าที่อาจจะถูกกลั่นแกล้งในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือถูกเอาเปรียบทางการค้า ซึ่งส่งผลเสียหายแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าผู้ลงทุนประกอบการค้า อันจะเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ และอาจเกิดผลเสียแก่สาธารณชนผู้บริโภค อันขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย

เพื่อขจัดปัญหาในการนำคดีสู่ศาลที่ล่าช้าขึ้นตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 และเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตลอดจนสาธารณชนมิให้เกิดความสับสนหลงผิดในเครื่องหมายการค้า นั้น จึงแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 และปรับปรุงหลักเกณฑ์และขั้นตอนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการตราพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาใช้บังคับแทน

ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พุทธศักราช พ.ศ. 2534 ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization หรือ WTO) ทำให้พันธกรณีที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องกับมาตรฐานการคุ้มครองด้านเครื่องหมายการค้า

และต่อมาได้แก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงรอบอุรุกวัยว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับ (TRIPs) โดยประเทศไทยต้องแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องกับข้อตกลงดังกล่าว

ซึ่งตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ฉบับปัจจุบันนั้น บทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังไม่เหมาะสมและไม่มีความมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ อีกทั้งการบัญญัติกฎหมายที่ไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมาย ทำให้ระบบการจดทะเบียนล่าช้า

เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดในเรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีผู้ยื่นขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือที่คล้ายกันหลายรายฉบับปัจจุบัน และเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากระบบดังกล่าว โดยจะได้นำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้ระบบเกิดความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจการค้าในปัจจุบัน อีกทั้งเพื่อบัญญัติกฎหมายให้เกิดความชัดเจนขึ้น จึงวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ได้ดังนี้

4.1 บทวิเคราะห์

4.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้ามีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จะป้องกันมิให้บุคคลอื่นลอกเลียนเครื่องหมายการค้าของเจ้าของที่แท้จริง อันถือว่าเป็นการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม และเพื่อป้องกันมิให้สาธารณชนหรือผู้บริโภคสินค้าเกิดความสับสนหลงผิดในการซื้อสินค้า ดังนั้น กฎหมายเครื่องหมายการค้าจึงกำหนดระบบการจดทะเบียนเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า รวมทั้งประชาชนผู้บริโภคสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าต่างๆ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าถือเป็นหลักฐานแห่งการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าอย่างชัดเจน โดยระบบการจดทะเบียนทำให้มีหลักฐานแห่งสิทธิที่แน่นอน บุคคลอื่นสามารถตรวจสอบได้ เมื่อได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้าก็มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้และปกป้องผลประโยชน์จากการค้าของตนเอง ซึ่งสิทธินี้มีประสิทธิภาพในลักษณะผูกขาดแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า

เท่านั้นจะเห็นได้ว่าหากระบบเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพแล้วจะจงใจให้มีการเสนอสินค้าที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดมากขึ้น อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่จะได้ใช้สินค้าที่มีคุณภาพ ทั้งยังก่อประโยชน์ในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประเทศโดยรวม ดังนั้นหากระบบเครื่องหมายการค้าดีก็จะทำให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม และประโยชน์แก่ผู้บริโภค

การคุ้มครองสิทธิอาจอยู่ในรูปของการบังคับทางแพ่งหรือทางอาญาต่อผู้ที่ล่วงละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้ารายหนึ่ง จากการที่มีผู้อื่นนำเครื่องหมายการค้านั้นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมมีผลเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคด้วยเพราะเมื่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถใช้สภาพบังคับต่อผู้ล่วงละเมิดได้ ความสับสนหลงผิดของผู้บริโภคในสินค้าจากต่างแหล่งที่มาที่ใช้เครื่องหมายการค้าเหมือนกันก็จะถูกขจัดไปในที่สุด

ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าของไทยฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2534 ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ว่า เครื่องหมายการค้าที่ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะได้รับการคุ้มครองจะต้องเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วเท่านั้น โดยกำหนดระบบว่าผู้ที่ยื่นก่อนมีสิทธิดีกว่า (First to file) และเป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นั้น ดังนั้น เครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วเจ้าของเครื่องหมายการค้าแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น (Exclusive right) ที่จะมีสิทธิในการใช้หรือแสวงหาประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียน

ฉะนั้น ผู้ที่ยื่นขอจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยระบบการจดทะเบียนที่ประสงค์ที่จะได้สิทธิเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้

ซึ่งตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาจดทะเบียนไว้ว่าเครื่องหมายการค้าที่สามารถจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้นั้นไว้ว่าจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า มาตรา 6 ว่าเครื่องหมายการค้านั้นต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ นั่นก็คือ เครื่องหมายการค้าจะต้องเป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะตามมาตรา 7 เครื่องหมายการค้าจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ตามมาตรา 8 และเครื่องหมายการค้าจะต้องไม่เป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้ว จนอาจทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในความเป็นเจ้าของสินค้าหรือแหล่งกำเนิดของสินค้า ทั้งนี้สำหรับสินค้าจำพวกเดียวกันหรือต่างจำพวกที่นายทะเบียนเห็นว่ามิ

ลักษณะอย่างเดียวกันตามมาตรา 13 เมื่อนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้พิจารณาเครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าว่าเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ทั้งสามประการแล้ว นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าก็จะมีคำสั่งรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียน

แต่หากว่าเครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนมีข้อบกพร่องอย่างใดๆ ที่จะต้องแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนก็จะต้องสั่งให้ผู้ขอจดทะเบียนปฏิบัติให้เสร็จสมบูรณ์เสียก่อนที่จะรับจดทะเบียน

แต่จากศึกษาหลักเกณฑ์และขั้นตอนของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ แล้วพบว่าเครื่องหมายการค้าที่ผู้ขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า กรณีผู้ยื่นขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือที่คล้ายกันหลายราย กรณีดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและสร้างความล่าช้าในระบบการจดทะเบียนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยได้กำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า กรณีผู้ยื่นขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือที่คล้ายกันหลายราย กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ผู้ยื่นขอจดทะเบียนจะต้องทำความตกลงกันก่อนว่าจะให้ผู้ขอจดทะเบียนรายหนึ่งรายใดเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นแต่เพียงผู้เดียว แต่ก่อนที่จะให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนตกลงกัน คำขอของผู้ที่ยื่นขอมาทุกรายจะต้องเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ อันพึงรับจดทะเบียนได้ตามมาตรา 6 และคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายเหล่านั้นต่างก็ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ นั้น ก็หมายถึงว่า เครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนจะต้องเป็นเครื่องหมายที่ไม่มีข้อบกพร่องใดๆ ก่อนที่จะนำมาขึ้นขอจดทะเบียน

แต่ในทางปฏิบัติคำขอที่ยื่นมาในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นคำขอจดทะเบียนที่มีข้อบกพร่องที่ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องแก้ไขข้อบกพร่องให้เสร็จสิ้นเสียก่อนที่จะนำมาตกลงกัน ตัวอย่างเช่น คำขอที่ยื่นจดทะเบียน ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นายทะเบียนมีคำสั่งให้ผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าปฏิบัติให้ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นการสั่งให้แก้ไขรายการสินค้า แก้ไขจำพวกสินค้า ตามมาตรา 9 แก้ไขผู้ขอจดทะเบียนหรือตัวแทนตามมาตรา 10 หรือแสดงการปฏิเสธสิทธิในเครื่องหมายการค้า ตาม มาตรา 17 หรือผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอาจจะใช้สิทธิอุทธรณ์คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 18 เป็นต้น โดยแต่ละขั้นตอนที่นายทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีคำสั่งให้ดำเนินการแก้ไขหรือปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยผู้ยื่นคำขอจะต้องดำเนินการแก้ไขหรืออุทธรณ์ภายในเวลา 90 วันหลังจากที่ได้รับคำสั่งนายทะเบียน

ซึ่งต้องเสียเวลาไปเก้าสิบวันและในระหว่างที่รอการแก้ไขหรือการอุทธรณ์ดังกล่าว อาจมีผู้ขอจดทะเบียนรายอื่นยื่นคำขอที่เหมือนกันเข้ามาอีกในภายหลังก็จะทำให้คำขอที่ยื่นเข้ามาในภายหลังต้องรอคำขอที่ยังมีข้อบกพร่องนั้นอีก ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วในปัจจุบันมีคำขอจดทะเบียนที่ค้างอยู่ในลักษณะนี้เป็นจำนวนมากประมาณ 1,020 คำขอ และเมื่อมีการแก้ไขคำขออนุมัติลักษณะครบถ้วนแล้วทุกคำขอ ก็ต้องตกลงกันภายใน 90 วัน นับจากวันที่คำขอทุกคำขอถูกต้องสมบูรณ์แล้ว

แต่จากกระบวนการและขั้นตอนในการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีผู้ยื่นขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือที่คล้ายกันหลายราย ในทางปฏิบัตินับแต่มีพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ปรากฏว่ามีคำขอที่ตกลงกันได้แม้แต่รายเดียว จึงทำให้เสียเวลา 90 วันไปโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากระบวนการและขั้นตอนของการจดทะเบียนในกรณีดังกล่าวมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อนและไม่สามารถตกลงกันได้จริงในทางปฏิบัติ อันถือว่าเป็นขั้นตอนที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย กรณีผู้ขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันหลายราย ทั้งนี้ก็เพราะว่าขั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อนของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกรณีดังกล่าวนั้นจะเป็นการสร้างภาระในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของผู้ยื่นคำขออนุมัติไปและเป็นการเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ อีกทั้งกระบวนการและขั้นตอนดังกล่าวยังสร้างความล่าช้าให้กับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและเกิดปัญหาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีผู้ยื่นขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือที่คล้ายกันหลายราย ค้างพิจารณาเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เครื่องหมายการค้าไม่สามารถจดทะเบียนได้

จากกระบวนการและขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีผู้ยื่นขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือที่คล้ายกันหลายราย ถือได้ว่าเป็นกระบวนการและขั้นตอนดังกล่าวไม่เหมาะสมที่จะนำมาเป็นหลักปฏิบัติในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ทั้งนี้เพราะเมื่อคำขอที่ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไม่สามารถจดทะเบียนได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นั่นก็หมายถึงว่าเมื่อเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนยังไม่ได้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการใดๆ อันเป็นประโยชน์ แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้ามันได้ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตสินค้า จำหน่ายสินค้า ส่งออกสินค้า หรือกระทำการใดๆ อันเป็นการแสวงหาประโยชน์ จากเครื่องหมายการค้ามันยังไม่ได้เต็มที่

ซึ่งปัญหาอันเกิดจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นอกจากจะส่งผลเสียหายแก่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ผลเสียดังกล่าวก็จะส่งผลกระทบต่อ ผู้บริโภคและ

ประชาชนโดยทั่วๆ ไป แต่ที่สำคัญที่สุดแล้ว ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ รายได้ของประเทศไทยเป็นอันมาก นั่นก็คือรัฐจะต้องสูญเสียรายได้อันมหาศาล อันเนื่องมาจากความล่าช้าของระบบการจดทะเบียน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนของกระบวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีผู้ขอขึ้นของจดทะเบียนต่างยื่นเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือที่คล้ายกันหลายราย ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำมาใช้บังคับกับกระบวนการและขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ดังนั้น จึงไม่เหมาะสมที่จะนำวิธีปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 20 ถึงมาตรา 26 มาใช้กับประเทศไทย

4.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของกฎหมาย

ความไม่ชัดเจนของกฎหมายจะทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นั้น อาจจะมีผลกระทบถึงบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกิดความสับสนในการใช้กฎหมาย เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ยื่นจดทะเบียน ตลอดจนถึงสาธารณชนผู้บริโภค เนื่องจากหากการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ให้ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว อาจก่อให้เกิดปัญหาการลงสาธารณชนให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดได้

ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีผู้จดทะเบียนหลายรายต่างยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน ตามมาตรา 20 ถึงมาตรา 26 ว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังมีได้บัญญัติกำหนดถึงหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในการตีความกฎหมาย ในกรณีดังกล่าว คือ คำขอที่ยื่นของจดทะเบียนได้มีการประกาศโฆษณาในหนังสือประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและมีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ารายอื่นยื่นเครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกันเข้ามาอีก ซึ่งตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า กรณีการยื่นของจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกรณีดังกล่าวจะเข้าข่ายของหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามมาตรา 20 ถึงมาตรา 26 หรือจะถือว่าเป็นการพ้นขั้นตอนดังกล่าวแล้ว ซึ่งหากพิจารณาจากหลักที่กฎหมายกำหนดไว้ตามมาตรา 13 แล้วต้องพิจารณาว่าเป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายที่จดทะเบียนแล้วเท่านั้น

ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ ยังมีได้มีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการพิจารณาในกรณีนี้เอาไว้ให้ชัดเจน จึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความข้อกฎหมาย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าใช้วิธีการตีความข้อกฎหมาย โดยให้รอคำขอ

หลังไว้ก่อนจนกว่าคำขอที่ประกาศโฆษณาฯ คำขอจดทะเบียนจะได้รับการจดทะเบียน จึงนำคำขอที่ยื่นมาในคราวหลังมาปฏิเสธว่าเป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้วตามมาตรา 13 ตามความเห็นของที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย (เรื่องเสร็จที่ 69/2526) พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่2) พ.ศ. 2543 โดยนับได้ว่าเป็นกฎหมายที่ยังมิได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนของการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีผู้ขอจดทะเบียนหลายรายต่างยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันไว้ ซึ่งส่งผลทำให้กฎหมายที่บัญญัติไว้และระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากรณีผู้ขอจดทะเบียนหลายรายต่างยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการบังคับใช้ในทางปฏิบัติจริงได้ ต้องใช้การตีความกฎหมายทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการพิจารณาจดทะเบียนทำให้ระบบและกระบวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ล่าช้า จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ผู้ประกอบธุรกิจ ที่ประสงค์ที่จะรับความคุ้มครองจากเครื่องหมายการค้าไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าของตนที่ขอจดทะเบียนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็น การสร้างความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า และผู้ประกอบธุรกิจ

อาจแก้ไขปัญหาเรื่องการตีความได้จากการบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนขึ้น หรือควรที่จะต้องตัดหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ต้องใช้การตีความกรณีดังกล่าวออกจากกระบวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หากมีการบัญญัติกฎหมายใหม่ที่บัญญัติให้ชัดเจน ก็ไม่ต้องอาศัยการตีความกฎหมาย ซึ่งการบัญญัติกฎหมายต้องคำนึงถึงหลักการและเหตุผลของกฎหมายมารองรับ ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมากในการกำหนดลักษณะหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ซึ่งจะทำให้กฎหมายเกิดความชัดเจนในการบังคับใช้ ทั้งนี้เพื่อขจัดปัญหาผู้ขอจดทะเบียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐและสาธารณชนทั่วไปไม่ให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายอันเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยรวมอีกด้วย

4.1.3 ปัญหาความไม่เป็นธรรมในการจดทะเบียน⁶³

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก็เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและผู้บริโภค ซึ่งเป็นการจัดสรรความเป็นธรรมทางการค้าแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าและผู้บริโภคภายในประเทศแล้ว การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในปัจจุบันยังมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ หากระบบเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพจะมุ่งให้มีการเสนอสินค้าที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดมากขึ้นซึ่งจะเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่จะ

⁶³ ยรรยง พวงราช. เล่มเดิม. หน้า 1-7.

ได้ใช้สินค้าที่มีคุณภาพและยังก่อประโยชน์ทางการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประเทศโดยรวม

ระบบเครื่องหมายการค้าที่ดีจะช่วยให้มีการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม อันจะเป็นการอำนวยประโยชน์แก่ผู้บริโภคในที่สุด

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เป็นเจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 กรณีที่มีผู้จดทะเบียนหลายรายต่างยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่นายทะเบียนเห็นว่าเหมือนกันหรือคล้ายกันจนอาจทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในความเป็นเจ้าของสินค้าหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าตามมาตรา 20 ถึงมาตรา 26 หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกรณีดังกล่าวมีข้อบกพร่อง จากการกำหนดขั้นตอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน กำหนดเวลาที่ไม่เหมาะสม และการบัญญัติกฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการคุ้มครองสิทธิของผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก่อให้เกิดปัญหาในการตีความข้อกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาจดทะเบียน สร้างความไม่แน่นอนให้กับการพิจารณาจดทะเบียน เป็นการสร้างความไม่มั่นใจให้กับผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาชน ตลอดจนผู้บริโภคโดยทั่วไปเกิดความสับสนจากการใช้กฎหมาย

สร้างปัญหาให้กับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเกิดความล่าช้าและสร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่สามารถรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ หรือแม้แต่จดทะเบียนได้แต่ก็ต้องใช้เวลานาน ทำให้ไม่สามารถใช้หรือแสวงหาประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าได้อย่างเต็มที่ เพราะว่าตราใบที่เครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนยังไม่ได้รับจดทะเบียน ผู้ยื่นจดทะเบียนจึงยังไม่ใช่เจ้าของที่แท้จริงที่จะมีสิทธิใดๆ ที่จะกระทำการอย่างใดๆ แก่เครื่องหมายนั้น ได้อย่างเต็มที่

ดังจะเห็นได้จากปัญหาความไม่เป็นธรรมของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีดังกล่าว ตราใบที่เครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนยังไม่ได้รับจดทะเบียน ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนรายอื่นที่มีเจตนาทุจริตกลั่นแกล้งโดยวิธียื่นคำขอที่เหมือนหรือคล้ายกับคำขอที่กำลังประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษานั้นเข้ามาอีก และคำขอที่ยื่นเข้ามาอาจเป็นคำขอที่ต้องมีการแก้ไขข้อบกพร่องที่ผู้ยื่นขอจดทะเบียนจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนที่สั่งให้แก้ไขให้เสร็จสิ้นเสียก่อน ซึ่งเมื่อนายทะเบียนสั่งให้แก้ไขก็ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน ทั้งนี้โดยมีเจตนาประวิงเวลาในการรับจดทะเบียนให้ช้าลงเพื่อไม่ให้คำขอที่ยื่นขอจดทะเบียนได้รับการจด

ทะเบียนและในระหว่างที่คำขอจดทะเบียนยังไม่ได้จดทะเบียน ก็ฉวยโอกาสในการแสวงหาประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันนั้น

ตัวอย่าง กรณีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนที่มีเจตนาทุจริต (ตัวอย่างสมมุติ)

นาย A ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า คำว่า **FENAGIN** สำหรับสินค้าประเภทยารักษาโรคเอดส์ โดยคำขอจดทะเบียนนั้นถูกต้องสมบูรณ์ ระหว่างที่เครื่องหมายการค้าของนาย A ยังไม่ได้ประกาศโฆษณา นาย B คู่แข่งทางการค้าของนาย A เห็นว่ายี่ห้อดังกล่าวมีชื่อเสียงและเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเจตนาทุจริต จึงยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า คำว่า **PHENAGIN GOOD DRUG** สำหรับสินค้าประเภทยารักษาโรคเอดส์เช่นเดียวกันและคำขอดังกล่าวมีข้อบกพร่องหลายประการที่ต้องสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลาดำเนินการ 90 วัน

นายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าเครื่องหมายการค้าทั้งสองเครื่องหมายมีเสียงเรียกขานที่ใกล้เคียงกัน อันอาจทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในความเป็นเจ้าของหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าเมื่อยื่นขอจดทะเบียนสินค้าจำพวกเดียวกันจึงมีคำสั่งให้รอการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ก่อนตามมาตรา 23 พร้อมกับแจ้งสิทธิให้ผู้ขอจดทะเบียนทั้งสองฝ่ายยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าได้ภายใน 90 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งจากนายทะเบียนและระหว่างรอการแก้ไขนั้น นาย B ได้แสวงหาประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายนั้นโดยการจำหน่ายสินค้านี้ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดว่าสินค้าตามเครื่องหมายการค้าของ A เป็นสินค้าของ B

โดยต่อมาในระหว่างนั้นนาย B ได้ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับคำว่า **FENAGI-N** ในสินค้าประเภทเดียวกันเข้ามาอีก และเครื่องหมายการค้านั้นก็มียกข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขอีก นายทะเบียนจึงมีคำสั่งให้นาย B แก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วน แต่นาย B ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน ทั้งนี้ โดยมีเจตนาประวิงเวลาในการรับจดทะเบียนให้ช้าลงเพื่อไม่ให้คำขอของนาย A ที่ยื่นขอจดทะเบียนได้รับการจดทะเบียน

จะเห็นได้ว่า จากกรณีข้อเท็จจริงดังกล่าว นาย B มีเจตนาทุจริตกลั่นแกล้งเพื่อประวิงเวลาโดยมีความประสงค์ที่จะไม่ให้ นาย A ได้รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อ นาย A ต้องสูญเสียประโยชน์จากการใช้เครื่องหมายการค้าของตนเอง

จากปัญหาของกระบวนการและขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากรณีดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่สุจริตไม่สามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้และแม้ในที่สุดจะจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้แต่ก็ต้องใช้เวลานานๆ โดยเปล่าประโยชน์ ทำให้ผู้ขอจดทะเบียนไม่ได้ใช้ประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าของตนเองได้อย่าง

เต็มที่ ซึ่งปัญหาจากกระบวนการและขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เกิดขึ้นจากเจตนาที่ไม่สุจริตของผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ารายแรกและรายอื่นๆ ทั้งนี้เมื่อระยะเวลาของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าช้าหรือไม่สามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อถึงสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้รับจดทะเบียนในอันที่จะขอรับความคุ้มครองสิทธิใดๆ จากกรณีเกิดการละเมิดสิทธิจากเครื่องหมายการค้า ไม่ว่าจะเป็นการปลอมหรือการเลียนแบบหรือการกระทำใดๆ เพื่อแสวงหาประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียน ซึ่งหากเกิดการละเมิดเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ ในตามมาตรา 108 มาตรา 109 มาตรา 110 แล้ว ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าก็จะเสียสิทธิในการดำเนินคดีกับผู้ละเมิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าดังกล่าว

เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนนอกจากจะสูญเสียสิทธิต่างๆ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าแล้ว ผลกระทบซึ่งอาจเกิดขึ้นจากคำขอที่ไม่ได้จดทะเบียนนั้นอาจส่งผลเสียต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ยื่นขอจดทะเบียนที่ต้องสูญเสียประโยชน์จากการใช้เครื่องหมายการค้าได้ในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

จึงเห็นได้ชัดเจนว่ากระบวนการและขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีผู้ขอจดทะเบียนหลายรายต่างยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่นายทะเบียนเห็นว่าเหมือนกันหรือคล้ายกันจนอาจทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในความเป็นเจ้าของสินค้าหรือแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ตามมาตรา 20 ถึงมาตรา 26 ไม่มีประสิทธิภาพและไม่มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยในปัจจุบัน จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาศักยภาพของระบบและหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ใช้ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเหมาะสมยิ่งขึ้น และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ต่อไป

จากปัญหาของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าว จะพบว่าในปัจจุบันมีตัวอย่างคดีในลักษณะดังกล่าวจำนวนมาก ตามที่ปรากฏในภาคผนวก 2